

A Polgár

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII. FŐHERCEG SÁNDOR UCCA 19
TELEFON: JÓZSEF 12-76

„A bolsevizmus, a proletárfasizmus, a fasizmus: polgári szovjet“

Vázsonyi Vilmos újrlevi beszéde

A Központi Demokrata Körben pénteken délelőtt szinte teljes számban gyűltek össze a Nemzeti Demokrata és Szabadlevél Párt, valamint a Nemzeti Demokrata Párt tagjai, hogy az üléstendő alkalmával vezérliket, Vázsonyi Vilmost üdvözöljék. Ott voltak: Baross János, Benedek János, Fabián Béla és Palats József nemzetgyűlési képviselők. Horrer Ferenc polgármester, Váta Emil tanácsnok, a demokrata kerületi szervezetek küldöttségei az előzőekkel élőkön és ott volt a képviselőségnek lelkes tömege, az a képviselőség, melyet a Vezér minden tevékenységét és tehetségét ismerte fel.

Előnek a Nemzeti Demokrata Párt nevében Benedek János nemzetgyűlési képviselő üdvözölte Vázsonyi Vilmost:

— A csata zaja elvonult — mondotta —, de utóhangjai még nem üttek el. A háborúban és forradalmakban nemcsak területben vezetettünk sokat, hanem lelkekben is. Tönkretettük a jó magyar nép tiszta lelkiéletét, a háborút és forradalmak által felkavart izgat freccentétek a szívát a lelkekre. A forradalmak után nem mindig az arra hivatottak veszik kezükbe a tömegek vezetését, hanem sariatások, hasonlások, kalandorok dobják magukat az élre. Ezeknek kell el-
tűnőnk most is a szerepük színteréről, hogy átadják a vezetést az arra hivatottaknak. Akkor fog eljönni az idő, amikor az ország visszanyeri régi nagyságát. A fővárosnál már mutatkoznak a jobb idők jelei és el fog jönni a megújulás az ország számára is. Huszonöt esztendőre lesz nemcsak annak, hogy Vázsonyi bekerült az ország képviselőibe és azok a magok, amelyeket ő ott és az országban elvetett — ha most a reakció fagyában nem is bontozhatók ki a kalászcikák — még fognak émi, ki fognak virágozni. Sok küzdelem lesz addig, hogy ezt a küzdelemet az egész ország érdekében folytathassa és megvívhasa, kiván Vázsonyi Vilmosnak egészséget és erőt, további boldogságot és harmoniát családi életében, örömeiket gyermekeiben. Mi pedig — fejezte be beszédét — követni fogunk téged és a zászlót, melyet hordozunk, ameddig élünk.

Benedek János nagy hatást keltett beszéde után Baross Marcell köszöntötte Vázsonyi Vilmost a Nemzeti Demokrata és Szabadlevél Párt nevében. Megemlékezett azokról a küzdelemekről, melyeket a pártunk meg kellett vívnia, amíg elfoglalhatta az őt megillető helyet a közigazgatásban és szót azokról a sikerekről, melyeket azóta elért. Pedig ezeket az eredményeket nem könnyű dolog felmutatni, hiszen a hatalom birtokosai gondoskodtak a nép akaratának elnyomásáról az országban, hogy a nép akaratát ne nyilvánvalóan meg hánytatandó és amikor a blokk mégis többébe kerül, akkor a kinevezettek útján ellenpólyozták ezt a többséget. De az eredmények mégis mutatkoznak és azokat letagadni, kétségbevonni, semmi bevonni nem lehet. A: első siker az a tény volt, hogy a polgárság nagy tömegei a demokrata párt keretén belül szerveződtek meg és ennek folyamán már a második nagy eredmény: a többség, melyet értünk. Az, hogy így nem lévén abszolút többség, nem fejtethük ki teljes erőnket, akadályoz ugyan bennünket céljaink elérésében, de eredmények vannak és ezeket így nem számbeli, hanem erkölcsi és tudatheli fölényünknek köszönhetjük, annak, hogy oly férfiak álltunk körül, mint Vázsonyi Vilmos. (Hosszantartó el-
járás és taps.) Az ő személyének és erkölcsi felsőbbrendűségének meg a legelőfordultabb ellenfél is megadja az őt megillető tiszteletet és ennek köszönhetjük, hogy sikerült oly legkörülményes körülmények között, hogy most már helyt ad az igazságtalanságok revízióját követelő felfogásnak. A jövőre a politikai magatartásuk nagy vállalkozás miatt elűzött tanerők ügyében már kezdetét vette és második fázisa az elűzött közigazgatási tisztviselők ügyének újrafeltektele tesz. De gazdasági kérdésekben is bős tudunk vinni a városot komoly rendszerváltozásba. Elértük, hogy az ügyünknek hozandómányát és a paraszti szellemében

való útele megszűnjék és megértettük azt, hogy végre rá kell térni a józan gazdálkodás útjára. Legnagyobb sikerünk azonban mégis az, hogy tisztára erkölcsi nyugalommal rávettük a város vezetőségét arra, hogy lépjen végre a cselekedetek útjára és a Vezér érdeme elsősorban az, hogy azok a milliórdok, amelyek építkezési akcióink révén bejutnak a főváros iparának és kereskedelmének vérkeringésébe, azt új ártára kel-
tük. Nemcsak a blokk és a párt, elsősorban Vázsonyi Vilmos agyának eredménye mindez. De a rendszerváltozásnak még csak a kezdetén vagyunk. Nagyon sok kérdés vár megoldásra. Itt a polgármesterkérdés. Olyan vezetőre van ennek a városnak szüksége, aki megértően a városbázán a munka fogalmát, de kellő erőt mutat a főváros lassanként lemorosolódott autonómiájának visszaszerzésében is. Mert lehet megfelelő tervekét csinálni megfelelő polgármester nélkül, de azokat végrehajtani már nem lehet.

— Látnom már Budapest fejlődésének új útjait. De amikor egy test nagy betegegésen esett át, melyet minden sejtje megszervezett, akkor hosszú és lassú gyógykezelésre van szükség, hogy ezek a sejtek ismét egész-

ségesek legyenek. Nem élhetők a város, ha annak polgársága elpusztul. Az elmúlt esztendő a polgári és családi tragédiák korszaka volt. Ezt a beteg polgárságot kell meggyógyítanunk és ezt a munkát akkor kell elvégeztünk, amikor a társadalom egyrésze vad gyűlölettel vesz bennünket körül. De van segítőtársunk: az az Isten, aki megintit bennünket arra, hogy csak egy hasznotot van, mely munkában, önfeláldozásban és becsületességben nyilvánul meg. Nem lehet barátság, akkor sem, ha mindez a nemzeti lobogó alatt is nyilvánul meg. A tisztesség, szépség és elhűség munkáját akarjuk elvégezni a Te vezetéssed alatt. Vidd továbbra is kezében a demokrata fáklyáját és ne törődj vele, ha kezdet, mely a fáklyát tartja, darazsak fullánkjá éri. A fáklyatűzről a darazsak eléghetnek, a karod megdagadhat, de a fáklyát elejtené sohasem fogod. Isten téged úgy segítjen.

Pereckéj ünnepeit Baross Marcell hatalmas beszéde után a jelenlévők tömege a Vezért, aki meghatottan emelkedett szólásra, hogy válaszoljon az üdvözlésére.

„Nemcsak frankot nem szabad hamisítani, de az állam veszedelmét sem“

— Az elmúlt esztendőben — mondotta — a reakció árveze egyre jobban előnyomult. Ezt az árvezet nem okozta semmiféle szomszédunk az indolenciája, ezt az árvezet a magunk bűne hozta létre. Im már kezd szertefoszlni az a legenda, amelyet buzgón terjesztettek azok, akik ennek hasznát vették. Terjesztették a legendát, hogy ez a kormány csak látszatra reakciós, ez a kormány tulajdonképpen egy marannus kormány, amely titokban megőrzi öli szabadlevél hitét és odahaza házi isteni tiszteletet tart régi szabadlevél Istenének.

— Két oldalról terjesztették ezt a legendát. Egyrészt terjesztette maga a kormány, amely minden erőt és irányzatot a maga számára szeretne leforralni és monopolizálni; tehát még a szabadlevéliséget is csak úgy akarná el-
tűrni, ha ezt épügg engedélyezheti, mint a mozikat. Terjesztették másfelől a legendát azok, akiknek ez a legenda nagyon jölesett, akiknek kapóra jött és akik ezzel magatartásukat akarták alátámasztani. Most erről a legendáról kezd lehallani a lepel.

— Széchenyinek van egy halhatatlan munkája, a „Stádium“; és ennek a kormányának, amely élet-helíharcot hirdét a fajvédők ellen, van egy halhatatlan ténye:

a hivatalos lapot nem tudja másutt nyomtatni, csak a fajvédők „Stádium“-nál.

— Van egy másik ténye is a fajvédők dacos ellenfelének: a kormányának. A fajvédők számára engedélyezte az

örök tombolat.

Az örök tombolat már odig is engedélyezte számukra, büntetés és megtorlás nélkül végezhették tomboló munkájukat. De most megkap-
ták tőle kegyköt a pénzt ontó, a valódi pénzt ontó örök tombola monopoliumát is.

— Ország verseny folyik az egyes miniszterek között, hogy melyik legyen az első, annak helybizonyításában, hogy ő a világ lejobb-
ban a fajvédőkét. A hivatalos lap előjárdékozása és az örök tombola, nemzeti ajándéka után kö-

vetkezett harmadik ajándék: a népjóléti miniszter 16 esztendőre bérbeadta az újvén községben a fajvédők vezetése által álló Movénka a szabadkőművesektől elkobzott Podmaniczky uccai palotát.

— A kenyélfutásban azonban — a dolog és egyéniségének természete szerint — egy orthosszal elsőnek érkezett be a fajmagyar-
ság kiváló képviselője: Klebelsberg Kunó gróf. Ő már külföldön is szerzett magának érdemeket, amikor Genfba

böröndjében vitt magával hamis érveket.

amelyeket a külföldön akart értékesíteni. A külföldről hazatérve, felbuzdulva a böröndjével elért nagy sikerén, kinevezte magát a reakció központjának. Megérezte kitűnő szimatjával, hogy most érkezett el az érvényesülés ideje. Nem érte be tehát a kurzussajtó támogatása körül már megszerezett nagy érdemeivel, hanem a karácsony napjára, mint sajtóközpont, az ország összes vidéki ébredő lapjait megajándékozta egy mélyeséges gondolatokkal telt politikai értekezéssel. Időszertlen arról emelkedett, hogy az állam, a parlament és a többség elv régi fogalmai idejüket multák. A gyengébbek számára azt az illuziót keltette ezzel a kitűnő kultuszminiszter, mintha fejtegetéseivel alá akarná támasztani a fajvédők diktatúrát követelő rikoltozásait. Mikor aztán ez a hatás mutatkozott az a státusbülsőt számon kérték karácsony elmékedéseit, az ő jellemző ártatlan naivtással kérdezte: hogyan is lehetett ott ennyire félreérteni? Ő csak annyit akart mondani, hogy a bolsevizmus, a jó öreg bolsevizmus ellen minden eszközzel szabad és lehet védekezni. Amde a státusbülsés elfelejtette, hogy aki Montesquieu, Tocqueville vagy talán leginkább Machiavelli magaslataira emelkedik: az jobb eszelecszik vala, ha elméleti értékeit a Tudományos Akadémia, vagy a Körtelenmi Társulatban tartja meg és nem vidéki ébredő lapokban helyezi el, ahol Montes-

gülev. Tocqueville és Machiavelli helyett inkább Eckhardt tanaitól hozzák összeköttetésbe.

— A tisztelt kultuszminiszter úr azt mondta, hogy nagy veszedelméről van szó, ország nagy veszedelem ellen szólította sorompóba a nemzeti közvéleményt. Hát arról nem kell értekezést írni, hogy *salus reipublicae suprema lex*. Egy azonban bizonyos, hogy az állam veszedelmét nem szabad hamisítani.

Nemcsak frankol nem szabad hamisítani, de az állam veszedelmét sem.

(Élénk helyeslés).

— Itt nincs több fordulatmi veszedelem. Nincs olyan örült ember az országban, aki fordulatmal akarna, csak olyan örült emberek vannak, akik játszanak a diktatúra, a jobboldali fordulatmi államcsíny gondolatával. De olyan futóbolond nincs, aki vissza akarná idézni a fordulatmal, mert itt mindenkinél meg kell érteni, hogy *fordulatoknak és reakciónak örökös körforgása egy ország szabadságának, gazdasági életének teljes megsemmisítését jelenti és ebben az országban egyúttal*

a magyar reményeknek megsemmisítését is.

(Élénk helyeslés).

— Itt nincs más lefegyverzett hatalom ebben az országban, mint az a hatalom, amely az alkotmányunk alapján áll és az alkotmányra felelősököt. Ha az 1920. évi I. t. beben gyökerező új alkotmány oly szent volt, hogy erőnek bizonyult még a koronás királlyal

a trianoni határok között még az árvizek ellen sem képes magát kellően megvédelmezni

Elégséges országok vesznek minket körül, amelyeknek nyomában ott van még a túlnyúló erődökkel és meg nem emésztett személynél és a megterhelt gyomor mellett nyomja még őket a rossz lelkiismeret, hogy a nemzeti esély elnyomtatás meséjével uszították ránk Európát, most pedig *ők nyomják el a magyar kisebbséget és ők lettek nemzetiségi államokká.*

— Beszélhetünk-e mi diktatúráról, vagy fasizmusról ilyen környezetben? Nekünk szétlagoztágunkban más vágyaink, más reményeink és más céljaink is vannak, mint egyéb, boldogabb nemzeteknek. A diktatúra, vagy fasizmus erőt jelenthet befelé, de gyengeséget jelent kifelé. A diktatúra, vagy fasizmus szomorú gőzelem, amit egy új cézár a maga fejevére népén arat. És ha a római cézárak diadalmenetét ábrázoló festményeken és szobrokon ott látom az oroszlanokat, melyek a cézár diadalmenetét hűzzék: az ilyen új cézárak diadalmenetét csak alázatos és hízlelő kutya vonszolhatják. Nekünk erőre van szükségünk, amely kifelé is hat, tehát nem diktatúra, amely kifelé felénk és erőtlenné tesz. Feszítő ereje, egyenlítő ereje, támadó ereje, irradentia ereje csak egynek van: az egyenlő jognak, a demokráciának és szeretetnek, minden más csak ámitás!

— Megnyugtathatjuk a környező államokat: itt eddig nincs komoly magyar irredenta, az Erger-Berger hangzaj mellett még sohasem nyertek nemzeti háborút. És akik a szokol és frank-hamisítást nemzeti lobogóba akarják begöngyölni, azok hamis szokolok és hamis frankonok eddig még a nemzet elvesztett területeinek egyetlen négyzetmilliméterét sem szerzik vissza. És nem egyéb, mint szemfényvesztés az a másik állítólagos irredenta sem, amelyet azok hirdettek, akik barátságos eszencserére álltek le egy asztalhoz Cuzával. Mi tehát nem bevádoljuk őket a külföld előtt, hanem ajánljuk őket a külföld szeretetébe, mert az erők megbontásával, a szakadatlan gyűlölködések hirdetésével megakadályozzuk a nagy nemzeti éleket elérését.

— Igaza van a kultuszminiszternek: van egy veszedelem az országban és végeél — ennek a veszedelemnek az elhárítása. Van egy veszedelem: annak a moral insanitynak a terjesztése, amely szerint mindent meg szabad eszmálni, ha valaki az úgynevezett hazafias felbuzdulásra hivatkozik. Ezzel a veszedelemmel szemben a végél: a régi jogeseme és erkölcs tisztaságának és ragyogásának helyreállítása, hogy itt ismét érdemes legyen élni és politikailag küzdeni. (Élénk helyeslés és taps.)

— Akik egyre azt kutatják, hogy az ellenzéki harcok miért meddők, azok vakágot szemlélnek és nem akarják megtalálni az igazi okot abban, hogy az emberek közül veszített a hit, a remény, mert nem bíznak a jögnak erejében,

szemben is és az erre az alkotmányra letett eskü bizonyult a legerősebb eskünek: akkor most mi hivatkozunk erre az új alkotmányra, mint erőforrásra és ebben az alkotmányban és az alkotmányra letett esküben elegendő biztosítékot találunk a diktatúrától és a magyar fasizmusról szóló íjegések ellen. Ez az alkotmány, amely elég erős volt a koronás királlyal szemben, bizonyára még erősebb lesz a kalandorok kísérletével szemben.

— Nevetségesnek tartom, ha Magyarországon fasizmusról beszélnek. A fasizmus ugyanazon gondolatokból származik, mint a bolszevizmus. Paradoxonul azt mondhatnánk:

a bolszevizmus nem egyéb, mint proletár fasizmus és a fasizmus nem egyéb, mint polgári szocjel.

A kétféle között különbséget nem látok. Mindkettőnek alapja a gyűlölet az igazi demokráciával szemben, amely nem tűr zsarnokokat és diktátorokat és amelynek alapja nem a hatalmak szétválasztása, hanem a hatalmak korlátozása is. Mindkettőnek közös vonása, hogy torz, törpe helyi szervezettel és fegyveres csoportokkal akarja helyettesíteni a nép nagy és igazi alkotmányosságának megnyilvánulását, a szellemi és erkölcsi erők szabad kibontakozását, a reprezentatív alkotmányt.

— De bárhol sikerült is ezt a játékokat lefolytatni és a nagy országok kibirják még ezt a kalandot is, Magyarország nem engedheti meg magának ezt a fényűzést, Magyarország feladabolt ország. Annára megcsönkítették az országot, hogy

nem bíznak a szellemi és erkölcsi fegyverekkel vívott politikai harcok eredményességében

— Igen, van egy nagy veszedelme ennek az országnak, valósággal kulturveszedelem. És aki a kulturának a minisztere, annak elsőgőrn az ellen a veszedelem ellen kell harcolnia. Ez a veszedelem az erkölcsi árnyék az az átlomulása, hogy lehetséges bűnököt elkövetni és elkövetve a bűnököt, egy olyan szent fogalomra hivatkozni, mint a *hasa és hazaszeretet*.

— Ismerjük a multból — amely már, remélem, csak szomorú emlék — az úgynevezett hazafias felbuzdulásból elkövetett gyilkosságokat. Mikor a népharag kitöréséről van szó, valamely esemény után: ez elképzelhető. De *szébbélni a hazafias felbuzdulást és intézményé emelni, hogy erre támaszkodva lehessen bűnököt elkövetni.*

stabilizálni és meghamisítani a hazafias felbuzdulást — nem lehet.

— De ismerünk ezenfelül olyan esetet, hogy egyesek hazafias felbuzulás címe alatt szokolokat hamisítottak. Ismerünk ezenfelül egy másik letárgyalt bűnpert, ahol arról volt szó, hogy hazafias felbuzulás címe alatt szokolokat akartak hamisítani. De csak a klissé elkészítésé jutott el. Ebben a bűnpertben szódkozással hallottunk egy vallomást, ahol egy hivatali állást viselő férfi arról vallott, hogy neki a hamisított szokol klissézét bemutatták. De a vallomás nem úgy folytatódik, hogy ezek után sietett feljelenteni a szokolhamisítást tervezőt, hanem csak arról szól, hogy a klissé nem látszott tökéletesnek.

— Nem kell-e ezt a moral insanitit végre gyökerében kitépni? Mert hiszen ha szabad volt valamikor hazafias felbuzdulásból élni, a leheséges hazafias felbuzdulásból pént hamisítást: akkor lehet hazafias felbuzdulásból hamisan tanuskodni is. (Derűtség.) Súlyos hibának tartom, hogy ilyen pert zárt tárgyaláson tárgyalják le. Az olyan kalandos terv, hogy hazafias alapon meg kell tűrni a nagyváradi adóhivatal kasszáját, vagy hamis szokolokat kell gyártani: nem érdemli meg, hogy a nyilvánosság elől elvonassék és nem szabad azt a látszatot kelteni, mintha az ilyen kalandorságok leleplezése a magyar állam érdekében bármiféle vonatkozásban lehetne.

Az irredentát a kalandorságtól és elődségtől meg kell tisztítani.

A magyar integritást nem bűnök útján, nem kalandorok segítségével vagy titkos társaságokkal lehet elérni, hanem egy nagy nyilvános társasággal: az egyenlő jogban, szabadságban és szeretetben egybeforr, osztálykülönbséget nem ismerő, munkáját, életét és vérét feláldozó osztalton nagy magyar nemzettel. (Taps.)

Eme titokzatosan kezelt, általam említett bűnpert kapcsán találtak néhány kilogramm krazitot. Ez az krazit is természetesen hazafias krazit volt. Sajátságos azonban, hogy a hazafias krazit még sohasem robbant Romániában, Csehszlovákiában vagy Jugoszláviában, csak az Erzsébetvárosi Körben és Csongrádon. (Élénk helyeslés és taps.)

— De a hazafias felbuzdulásra hivatkozó moral insanitit ezzel meg érte be. Mikor az államrendőrség nyomozást folytatott a csongrádi és erzsébetvárosi bombamerénylet ügyében, az államrendőrséget a legsúlyosabb gyanasítósokkat támadták meg. Egyenesen meg akarták féltelteni. Nem tudok arról, hogy e súlyos gyanasítások miatt bárkinek is a hajszála megröbült volna. Ennek a jelenségnek is meg van természetesen a leleplező hatása, amely mindure inkább alkalmas, mint a moral insanitit kiirtására.

— Az ilyen előzmények után nem volt számunkra meglepés a nagyszabású frankhamisítási kísérlet, a lapokban sokat tárgyalt, hosszasan tárgyalt, de mindig meglepően gyér és fogyatékos adatokkal tárgyalt

hódgyt erci.

A lapok közlése szerint a három előkelő férfi, aki most Hagában üdül, arra hivatkozott, hogy *ők egy szent cél érdekében akartak hamis frankokat forgalomba hozni. A recept tehát ismerős régi, legfeljebb a néretek különböztek és az elforgott személyek előkelősége és szerepe új momentum. Figyelni fogjuk, hogy mi fejlődik ebből az ügyből és vajjon a három előkelő házi férfiú tényleg egy országútnas bujtotta-e fel?* Ez mindenesetre szenzációs volna! Figyelni fogjuk, vajjon nyomra akadnak-e végre annak a nyomdának, amely a hamis frankokkal előállította: avagy lehull a lepel talán valamely szenzációs új találmányról, amely a füstnélküli lőpor, a drótnélküli táviró módjára a banképrész nélküli gyártást találta fel. (Derűtség.)

— Azt is mondtam el mindezeket, hogy rámutassak arra, hogy mi a kormányunk legfontosabb feladata. Nem a fájvédékel való paráználkodás, nem a bolszevizmus hálisten gyökereken kirottott veszedelmének elzatos talra-festése és ennek örve alatt a reakció kiéptése; hanem a jogeseme és az erkölcs tagyogó erőknek helyreállítása, hogy örökre elmerjen itt egyes embereknek a kedve attól, hogy mind okok boldogok hazafias moral insanitit örve alatt gyáván bűnököt kövessenek el.

Ezek után a kormány gazdasági politikájáról foglalkozott, amely — szerinte — meletköppen egészíti ki a kormányunk egyéb reakcionárius intézkedéseit. — Beszél a forgalmi adóról, amely a százelek leszállítása után többet eredményez, mint annak előtte. Beszél az adóállásról, a hányáról, a városi lakosság terheiről. A valorizációs javaslat — szerinte — nem a gazdaságilag gyengéket, hanem az erőseket védelmézi. Különösen súlyosan sérelem a magánalkalmazottak nyugdíjállásáról szóló rendelkezés, valamint a vasutások nyugdíjára vonatkozó része a javaslatnak, amely szerzett jogokat is érint.

— Azt az irányszót, amely a mozdirendeletem mutatkozott, amely valószínűleg foglalkozások kisajátítását jelentette. Ujabbban tovább fejtették. A honvédelmi miniszternek az az intézkedése, hogy az iparosokat kizárja az árlejtésből és helyükbe más céra alakító szövetkezetek léptek: veszedelmek lejötte visz, mert ilyen módon ma holnap máig az építkezésüket is ligákkal, egyesültekkel, hangyások című szövetkezetekkel lehet elvégezni és a legális ipart és kereskedelmet ki lehet sajáttani.

— Reakciós a kormányunk lakáspolitikája is, amely a közeljövőben fel akarja adni a lakosság védelmét ellenük, hogy kellő időben gondoskodott volna elegendő számú lakás építéséről. A kormány által igert 6000 új lakásból eddig a kormány és a részvénytársaságok együttes építkezése révén legfeljebb 1000 lakás létesült.

Amig elegendő lakás nincs, leforgató lépés volna a lakosság védelmének megszüntetése.

— Ezem a teren nagy feladat vár a város-hádra, amelynek pótlása kell a kormány mulasztásait. Az építési akciók nem szabad abba hagyulni, hanem egyenesen folytatni kell 1926-ban és 1927-ben is, hogy a város állítsa elő azokat a lakásokat, amelyeknek építése a kormány feladata lett volna.

**Dr. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD
JOGI SZEMINÁRIUMA**

Berini-tér 3 (Westend-ház). Előadásait az összes jogi, közgazdasági, ügyvédi vizsgákra. Jegyzetértéket Tanácskozik

— A nemzeti demokrata párt városi hivatala nem a napi politika, hanem az építő munka, különösen pedig a városi kispolgárság megóvása és megvédelmezése. A kisparas, a szatmós, a bérkoosis, a piaci árus, ezek a nagyszámú kisexisztenciák védőerdői a polgári társadalomnak. Ezeket meg kell óvni és miként a falvakban kistulajdonosok lesznek a proletárokból, a városokban is ügyelni kell arra, hogy a *kiszemeltek alakzatai meg ne szűnjenek* és a kispolgárok száma ne gyengüljön, hanem gyarapodjon. Ez a munka talán nem csillogó, nem érdekes, és nem csábítja azokat, akik izmusokban és ideológiákban élnek ki magukat, de

ez az igazi demokrata politikusknak legjűbb hivatása: védeni a kispolgárságot és védeni a polgári középosztályt.

amelyek az a rendeltetés, hogy a maga nagyobb vagyoni és kulturális erejével támogatassa a kispolgári testvéreit.

— A szociáldemokráciát a maga természetesen területén tisztelgetben tartom, de viszont én a polgári társadalom alapján állok, védelmezem a polgári önértéket és a polgári társadalom érdekét. És amikor ezt hirdetem, nem harcolok a szociáldemokrácia ellen, mert belátó szociáldemokratának meg kell értenie, hogy szervezett és erőteljes polgári demokrácia nélkül a szociáldemokráciában a szélső irányzatok a demokrácia kárára könnyebben érvényesülhetnek. A multakon okunkunk kell. Nincs többé proletárdiktatúra, nincs polgári diktatúra; ne legyen proletárdiktatúra és ne legyen polgári diktatúra, de

legyen az erők egyensúlyán, a polgárok és munkások kölcsönös tisztelésén és megbecsülésén, a társadalom harmóniáján alapuló becsületes demokrácia.

(Élénk helyesítés és taps.)

— Ezzel egyúttal feleltem arra a kérdésre, vajjon szükséges-e továbbra is a szociáldemokratapárt és a demokratikus polgári ellenzék politikai együttműködése. Akár van erre szervezet, akár nincs, akár van blokk, akár nincs, amíg a reakció teljes erejében fennáll: addig a demokratikus erők szétszórta és egymás ellen nem hadakozhatnak. Könnyelműségnek tartandó tehát annak a lelki harmóniának a megbontását, amely a nagy közös célért: a magyar demokrácia kivívásáért folytatott sikeres küzdelemnek egyik előfeltétele.

— Nem olyan időket élünk, amikor szélszélyünk és kedvtelésünk szerint személyi gyűlöletből vagy személyi szimpátiából csinálhatunk demokratikus ellenzék politikát. Van valami, ami erősebb minden rokonszenvnél, minden kedélyáramlásnál: ez a *viszonyok rideg kénszere, amely ránknehezedik*. A reakció gyűlöletének tűzszlopait vesznék mindenkit körül és aki benne van egy ilyen nagy egészben, vajjon élhet-e szuverén kedvtelésével? Nekünk át kell törnünk a gyűlöletek tűzszlopain és ki kell mentenünk a hazánkat feltett kínseit: az egyenlő jogot, a szabadságot, a társadalmi békét és nagy nemzeti reményeink javodóját.

— En tehát arra szólítom fel mindazokat, akik az ellenzékhez tartoznak, akár benne vannak a demokratikus ellenzékli pártokban, akár pártcsenek ott, akár a demokratikus ellenzékli pártokhoz tartoznak, akár e pártokon kívül állanak, hogy a reakció egyre növekvő erejével szemben ne tekintsenek semmi egyebet, mint a nagy közös célt: a magyar demokrácia megteremtését. (Hosszantartó lelkes éljenés és taps.)

Ezután a piaci árusok monstre-kiüldöttsége tisztelgett Vázsonyi Vilmos előtt. Laciók Sámuel titkár mondott köszönetet azért a kitartó munkáért, amelyet a kispolgárság érdekében kifejtett és ígértet tett, hogy annak a pártnak, mely egyedül karolta fel a piaci árusok kiüldöttségét, ha katonái maradnak, Vázsonyi Vilmos köszönettel vette tudomásul a szeretett megnyilvánulását.

— Mindig a kispolgárság ügyének szószólója voltam — mondotta —, mert én állnak hozzá, aki kispolgári származású vagyok, a legközelebb. Gyermekeim emlékeim, a tradíciók tisztelgete vissz engem előre azon az úton, melyen haladok és melyről soha letéren nem fogok.

A tisztí főorvos szerint a fővárosban fogyasztott tejnek több mint 50%-a víz

Budapest tejellátásának botránya

A közéletmezei bizottság legutóbbi ülésén Zsombor Géza szövötete a fővárosi tejellátás mielőbbi alapos átszervezésére sürögött. Felszólalásában kifejtette, hogy a Budapestben fogyasztott tej 25%-a úgynevezett millimári tej, melyet kezdetleges, elavult módon hoznak a környék falvaiból.

A tisztí főorvos hivatalos jelentése szerint a tejnek 87%-a hamisított, a hamisítottaknál pedig javarészt több mint 50% vistaralom szerepel!

Ismerve a falvakban uralkodó közegészségügyi viszonyokat, könnyen megállapítható, hogy sok esetben ezúton is

fertőzött betegségeket hurcolnak a fővárosba.

eltekintve attól, hogy ilyen tejellátásnál

éppen a szegényebb néprétegeket károsítják.

A felszólaló követelte a tejellátás sürgős, általános, oly módon való rendezését, hogy a fővárosnak e részben nagyobb hatáskör jusson, lévén a legfontosabb élelmiszerről szó, mely gyermekek, betegek és a szegényebb néposztályok élelmiszerénél közegészségügyi szempontból is fontos tényezőként szerepel.

Vajna tanácsok. Zsombor adatainak hatása alatt, megígérte, hogy az úgyszólam ezentúl tüzetesebben kíván ezzel a kérdéssel foglalkozni és a közéletmezei bizottság elé e részben már legközelebb megfelelő javaslatokat terjeszt.

Klebelsberg stabilizálja a félreértést

Miniszeri nyilatkozat — szövegmagyarázattal

A nagypolitika munkaszimmetét csak gróf Klebelsberg törli meg. Cikkeket ír, — aztán cikkeznek: a cikkeiről, nyilatkozatok és aztán nyilatkozatok — a nyilatkozatairól és valójában úgy áll a dolog, hogy a kultuszminiszter úr jól tenné, ha a jövőben minden nyilatkozata mellé hiteles szövegmagyarázatot, azonkívül néhány politikai térékpemleket is csatolna, hogy ne is szűljünk egy nagy kézelikörrel, vagy kézisztárral, amelyben precizon megjelöljétek minden szó értelme. Így aztán nem volna szükséges, hogy a

miniszter úr minden cikke és minden nyilatkozata pótcikkeket, kiegészítő, magyarázó, félremagyarázó- és helyreigazító-nyilatkozatokat

számla s a közönség már első olvasásra tisztában volna azzal, hogy valójában mi az, amit öccellenzékje mondani akart... és főleg amit nem akart mondani. Lehet, hogy még ez sem volna elég, hisz a dolog tulajdonképp úgy áll, hogy

nem is stilitizálja az amit onnyi kellemetlen — vagy a körülmenyek szerint esetleg, kellemes — félreértésnek teszi ki a kultuszminiszter urat, hanem egész helyes, ami valóságos stabilizálja a félreértést

bizonyossá teszi: a bizonytalanságot, megmagyarázza: a megmagyarázhatatlant és világossá teszi, a sötétséget.

Ha tesszem példának gróf Klebelsberg Kunót nem ünneplik oly viharosan a fajvédők az utolsó hetekben, ha nem kiáltják ki Haller István méltó örökösének, ha továbbá,

ha ő maga nem konstruálja meg azt a visszaható erejű szolidaritást, hivatali előideivel

— persze nem báró Eötvös Gyózzel, gróf Csáky Albinnal, vagy Wlassics Józseffel, hanem Haller Istvánnal —, ha a miniszter úr nem beszél a numerus clausuráról így, ahogy beszél és ami még fontosabb: ha nem tesz úgy, ahogy tesz, ha szóval nem simul olyan feltűnően a Gúmbócsék és az Eckhardték politikájához és nem olyan

virtuóz, légtörőss és fajvédőpolitika dramatáiban,

mint amilyen: akkor senki meg ütöközik, senki fenn nem akad karácsonyi ekkén, amelyben a diktatúra enyhé és szelid történetfilozófusaként mutatkozik be, így azonban

ezt a diktatúrák cikket természetesen regény-folytatásnak fogta fel mindenki, mint „a ciklus második részét”. Végre nem lehet olyan nagyon csodálkozni, ha a kultuszminiszter úr nemcsak egy vagy két kérdésben, hanem három vagy négy kérdésben is a fajvédő álláspontra helyezkedik.

Valamelyik lapban azt olvastuk, hogy mikor az alkotmányos miniszter diktatúráról beszél, az majdnem olyan, mintha a pap a szószékéről a porágyaságot ragasztalná. Így is van. És hiába magyarázza most félreértett szavait Klebelsberg, ahogy hiába magyarázza felre: jól megértett szavait, ha nem érzi azt, hogy

amit a diktatúráról mondott, az sokkal kevésbé fontos, mint az, hogy miniszter létező parlamentáris alkotmányos miniszter létező egyáltalában beszél diktatúráról,

mert végre az érthető, ha a fajvédők hetek óta arról beszélnek, mert egy ilyen abszolút kisebbség — valóban csak a diktatúra sötét s vak zavarosában halászat ki magának hatalmat. A kultuszminiszter úr azonban anélkül is hatalmon van, sőt csak anélkül maradhat hatalmon, mert

azt csak nem gondolja a nagy Rákóczi, hogy ha egyszer csakugyan bekövetkeznék a diktatúra bekövetkezetlenül és elképzelhetetlen

abszurduma, hogy akkor ő is a diktátorok közt volna?

Nem áldozott le kétszer a nap a miniszter úr karácsonyi elmékedése után, mikor megjelent

a magyarszat.

Most már a diktatúra dajkamészejéről szól a miniszter úr, kijelenti, hogy a nemzetgyűlés milyen nagyzerőn szuperál, hogy a kormánypárti többség milyén ideális, hogy ez így, ahogy van, a lehető legkedvezőbb állapot, amin ép a kormányterfák kívánának legkevésbé változtatni, ez oly világos — mondotta a miniszter úr —, hogy a diktatúra dajkamészejével nem is kíván többet foglalkozni, ami egész biztosan így is van, de

ha olyan nagyon világos, miért foglalkozott vele előbb?

Mert a moszkvai agitáció... az megvolt már sokkal régebben is, de ép az orosz példa a leghatalmasabb ellenpórbaja a diktatúra örülésének, képtelenségnek, retentésségének, ami Orszoroságban tombol az nem a demokráciának, hanem a legsötétebb és legvörösebb reakciónak véglete és

a bolszevismus ellen nem egy minél nagyobb reakcióval, nem egy másik diktatúrával kell édekezni, hanem egy minél nagyobb demokráciának az egész nemzetet összeforrasztó történelmi hatalmával.

Azt is mondja a kultuszminiszter úr, hogy miniszter közte és gróf Bethlen István közt ellentét, Szerelmi drámák, különösen

politikai szerelmi drámdikció

is nehéz kívülről hozzászólni, legfeljebb annyit mondhatnánk, hogy

sokkal kevésbé vannak ellentétek, mint azt maga gróf Klebelsberg Kunó gondolná

és az a hüségnyilatkozat, amelyet miniszterelnökünk tesz, egész felesleges...

Van ugyan egy erős politikai iránzat, amely mindenáron fenn akarja tartani az elválasztó délkört Bethlen és Klebelsberg közt, de ép Vázsonyi mutatott rá a minap nagyon szellemesen a nemzetgyűlésen, hogy ilyen különbözőség nincs

és Klebelsberg nem is sajtó, hogy még akkor is a Bethlen politikáját csinálja, amikor mások, — rossz nyelvek szerint talán még maga is azt hiszi, hogy saját szakállára politikát, igazán felesleges munkát végez az, aki jobboldali politikát akarpa Bethlen ellen csinálni, amikor

Bethlen legfeljebb eltűri azt a lázszót, hogy ellene csináldk az a jobboldali politika.

Házasság.

következő ügyben méltóassék bizalommal

Faragó Jenő

irodájához fordulni

Budapest, VIII., Népszínház ucca 16. sz.

Díjtalan felvilágosítás. Cégjelzéselen levelezés
irodai órák: 9-6-ig, ünnepnapon 9-2-ig

Csecsemőkelengye
Leánykaruha és
Játszónadrágok

Schmidek Miksánál
Budapest VIII., Rákóczi út 13

LATTÁ?

Nyak-endőim, ingeim, gallérjaim
női berisnyim, kesztyűm? Hűh
éridvarkirály, Újra át 16 (Kálmán térrel)

Visszapillantás

Irta: Dr. HAJDU MARCEL

Megindulása után tizenégy hónappal, a *Polgár* immár harmadik évfolyamába lép. A *Polgár* új lapitást jelentett a saját nagy koncertjében. Feladta oly sokirányú, mint a demokratikus gondolat apostolát, Nemesak a politikai élet harcosságát kell lennie, mert a demokrácia nemcsak politikai ideál. Világéleti harcot is kell folytatnia a demokrácia lapjának. A mindennapi élet eseményeit, melyek a riport érdekességében a szentelő ríkió köntösből, vagy az elfogultság megvilágításában kerülnek az olvasóközönség elé: a polgári fel fogás szemszögéből kell bonckés alá vennie. Világéletet kell tanítania a lapnak akkor is, ha a társadalmi élet eseményeit, a hétköznap napi híreit, vagy rendőri riportjait kommentálja, de világéletet kell tanítania akkor is, mikor a politikai élet jelenségeit bírálja. Nem a folyosói pletykák, nem a parlament azé pártüres — a politikai élet folyójának ezek az apró hullámfodrai — érdemek az érdeklődésünk, hanem a politikai harcok nagy, tör ténelmi áramlása. Ezeket a harcokat nyomom ki sűrű és ezeken akarjuk megmérni az esemé nyeket. Ezt a mértéket követték a *Polgár* poli tikai cikkel és elsősorban a magyar politikai ügyágrásknak maradandó értékei: *Vászonyi Vilmos* vezérékkel, melyek — hosszú évek után — először a *Polgár* hasábjain lettek ismét a közélet irányítói, a polgári politika világéne zékét hirdetői.

Mikor, 14 hónappal ezelőtt, lapunk megin dult: a demokratapárt a miskolci képviselővá lasztás izzó harcában állott. Először a miskolci választási frontára kellett elküldönnünk a *Pol gár*-t, hogy erősítse meg igazukat a harcok közhelyén. Lapunk mindvégig ott volt a választási kampányban és megtanította az „előkelte ket” — kiknek *Vászonyi Vilmos* első vezérék ké szült — a polgárság igazi feladatára. A kivívott győzelem után máris új harcra kellett felke szülnie a *Polgár*-nak. Megindult Budapest pol gárságának felszabadító háborúja. Elkésződött a községi választások harca. A történelm bi zonyára meg fogja állapítani, hogy ez a nagy szerű küzdelem *Vászonyi Vilmos*nak egyik leg ragyogóbb erényi munkája és diadala volt. Az győztes és harcibavivó beszédei állították talpra és gyújtották lóhorgó alá a főváros polgárságát. Ennek a nagyserű harcnak örökbeesű történelme vonul végig lapunk hasábjain, mely *Vás zonyi*nak csaknem minden jelentősebb beszé déit szöszertint közölte, melyben a polgárság ve zérő külön vezérékkelben is folytatta a küz delmet, de amely képet ad a polgárságunk er ről a történelmi jelentőségű szervezkedéséről.

A városi választások befejezése után újra a helyi felvilágosító munka feladata várt reánk. Az országos politika kérdésein kívül, elsősorban a demokratikus városiégi pártok feladataival kellett foglalkoznunk. Különbözök kéinket kiegészítettek és irányították a párt közösi képviselőnek egyszerű munkáját. Az építkezés, közlekedés nagy problémáira hívnik fel a figyelmet a kulturpolitika reformját sür gette. Lapunk — ettől kezdve — a pártélet ir ányására is nagyobb befolyást gyakorolhatott és legtöbbször a női szervezet képzése is a *Pol gár* hasábjain indult meg, melyben a de mokráta nőmozgalom összes vezetőit megszólal tattuk.

Tudom, érzem, hogy a kezdet kezdetén ál lunk. A harc mezzalomban hónapjaiban egy új lapchezen tudja megtalálni a maga útját. De jóleső, megnyugtató érzéssel tölt el, hogy éppen ezekben a súlyos és nehéz időkben, mindazok, akik a *Polgár* munkájában résztvettek, min den erejükkel és legjobb tudásukkal azon igye keztek, hogy minél közelebb jussanak el ahöz a célhoz, melyet betöltöni ennek a lapnak a hi vátása.

Ezért, a harmadik évfolyam küszöbén, nem mulasztom el, hogy köszönetet ne mondjak mindazoknak, akik a nehéz munkában szere tettek és támogatással álltak mellém. Elsősor ban *Vászonyi Vilmos*nak, a lap vezérének és — legszorgalmasabb munkatársának, akit sem országos zondok, sem fővárosi harcok nem tud tak megakadályozni abban, hogy nagy szelle mével, ragyogó lóvalával ne slessen segítse gúnkre. Köszönetet mondok a demokratapárt vezetőinek és demokrata szervezeteinknek, melyek nélkül a lap soha nem indult volna s melyek az első év legnehezebb időzá sán mindig támogató szeretettel álltak a lap mögött. És — nem utolsó sorban — köszönöm munkatársaim szeretetét és buzgalmát, odaadó munkáját, mellyel a magam munkáját meg könnyítették igyekezetek.

Harcban indult meg a *Polgár*, Vájjék útja szöszemlék.

Szerezzen a főváros kiskereskedelmi és kisipari hiteleket!

A Vásárpénztár és a Kisipari Hitelintézet jövő hitvatása

Irta: ZSOMBOR GÉZA v. államtitkár, főv. biz. tag

A városi kommunális takarékpénztárak intéz ménye mindenütt igen fontos kiegészítő szerep mindo modern nagyvárosi szervezetnek. A nyugati álla mokban alig létezik nagyváros, melynek ilyen in tézménye ne lenne, egyhogy különösen a világrá ro s nagyváros rész, mindennemű pénzintézeti vagy más közvetlen mellékessel, saját városi takarékpénztárak révén homolyítják le összes pénzügyi és hitelügyi műveleteiket. „A Polgár” közölte legutóbb a bécsi takarékpénztár állapotát, melyből kitűnik, hogy ott is az összes betétek túlnyomó nagy része a városi takarékpénztárnál nyert elhelyezést.

A városi takarékpénztár gondolata Budapestten sem újkéletű. *Fászonyi Vilmos* és a nyomában az egész demokráta párt már a háborúelőtti időkben felvetette ilyen alapítás gondolatát. „A hatalmas pénzintézetek azonban, lévén az új versenytársától, külföldi pénzügyi összeköttetésekre is alapított bevetésekkel a kormánytól, melynek pénzügyi műve letét irányítják, mindenkor meg tudták akadályozni az intézmény létesítést. A mai szomorú pénzügyi és gazdasági viszonyok mellett a kormány válaszó nüzeg magunkból kért volna elzárkózni ilyen közér dek vállalkozás jövőjavasától.

Más utakat kell tehát keresnünk, amennyiben a város pénzügyét függetleníteni és az így felszaba duló hatalmas tőkét részben a kereskedelmi és ipari hitelek érdekében akarjuk felhasználni. Erre rendelkezésre áll a fővárosnak két régóta létező pénzintézet, melyekben részvénymajortusa folytan fontjelezt elők előresé a szükséges szervi átalá kításként végrehajtható.

Elsősorban természetesen a „Budapesti Takarék és Váaspénztár Rt.” jéhet ilyen terveknek számí tásba. Huszonhat évvel ezelőtt alakult és részvényei nek nyolcvan százaléka a főváros birtokában van. Az intézet főképp állatkereskedelmi hitelek lebonyo lításával foglalkozik, banküzem működését is fejt ki és így idegen tőke gyűjtése által is lehetne oly módon átszervezni, hogy általános kereskedelmi és ipari hitelügyek kielégítésére alkalmas legyen. A pénzintézet, dacára a harv 700 millió tisztviselői költéseknek, az utolsó üléstévében 15 milliárd ko rona nyereséget mutatott ki. Mindezen tényekből könnyen megállapítható, hogy a Váaspénztár Rt-ből némi átszervezés segítségével lehetne olyan ve zérő általános városi pénzintézet csinálni, amely nemcsak a kommunális saját pénzügreinek ellátásá

nál jutna jelentős szerephez, hanem magántőkék bevonásával, nagybirtokosok magánhitelek ellátás mellett, kapcsolatosan a másik fővárosi pénzintézet tel, a kiskereskedelmi és kisipari hitelek terén, fej tésbe ki alkalos úttörő munkát.

E tevékenység során jelentős szerep jutna a másik fővárosi pénzintézetnek, amely „Budapesti Kisipari Hitelintézet-Részvénytársaság” néven nyolc év óta ürvendelő eredményekkel működik. Itt a főváros tulajdonában 972.300, másrészes kezében pedig mindössze 82.300 részvény van. Kis ipari hitelek terén ügyeslőlvén ez az intézet mutatott ki az utolsó években legnagyobb eredményt. Súlyos gazdasági és pénzügyi viszonyok között is képes volt a fővárosi hitelezést kispárnak elfogadható feltételek mellett tekintélyes hiteleszettek biztosítani. Legutóbbi üléstévében az intézet közel 20 milliárd kispári hitelt nyújtott és a Pénzüzet Központtal 10 milliárd visszaeszművelést élvezett. Hogy az itti megszervezés, a közpénzügy és kisviesztencék já vára működő hitelszervezet a legújósabb válságos időkben is megalloha helyét, az bizonyítja többek között az a körülmény is, hogy a nyújtott hitelek behajtásánál összesen 0,27% mutatkozik késésnek.

Amint mindebből látható, Budapest székesfővá ros közönsége maris rendelkezik tehát olyan stabilis pénzintézeti szervezettel, melyek alkalmas arra, hogy egyrészt a városi takarékpénztár ügykörét el láthatnak, másrészt a kereskedelmi és ipari hitelek ügy kielégítésében is jelentős mérvben működhoz nek közre. Legelőb sorban tehát a Váaspénztárba kell új szemlélet beültetni és annak ügy tőkgyűjté sét, mint hitelnyújtási lehetőségeit tervezésről ál talaplanítani. Ezzel kapcsolatban a Kisipari Hitelintézet kell oly módon fejleszteni, hogy a kie kereskedelmi és kisipari hitelnyújtás terén eddig is bevált működését nagybirtokos és kisviesztencék, E előbb a vállalkozásnak sürgetően újabb, nagyob b tőkét kell rendelkezésre bocsátani, mert lehetet len elképzelni, hogy a főváros saját tulajdonában lévő intézetet szemben bizalmatlan vagy szökmarjú legyön, amikor az állam és a Pénzüzet Központ nagybirtokos tőkével támogatja az intézet eredményes működését.

Erre a pénzügyi és hitelügyi komplexumra kü lömben „A Polgár” hasábjain meg részletesebben is visszatérünk.

A Nádorkert botránya ügyében elkészült a részletes jelentés

Elsőször az újra alakított kisajátítási bizottság foglalkozik vele

Mindenki emlékezik még a Nádorkert botrányára, amely annak idején olyan nagy hullámokat vart fel a főváros közgyűléséi térszén. Különösen azért volt felháborodva a demokratikus blokk, mert amikor Ostendében Budapest rossz anyagi helyzetét hozták elő, akkor a hitelesök szemünk közé ragták, hogy még sem állhatunk olyan nagyon szívalosan, amikor megengedhetjük a mostani nehéz viszonyok között megvuknak azt a luxust, hogy botanikus kert cél jára tizenötöze milliárdot dobjunk ki. Amikor a fő városnak ez a különös üzlet történt, akkor már volt törvényhatóság, csupán még nem működött, tehát csak néhány hét kellett volna még várni és akkor a tanácsnak igaz útra, a közgyűlés foglalkozhatott volna ezzel a dologgal. De talán éppen attól félték, hogy a törvényhatóság más helyen is tudta volna tenni azo kat a milliárdokat...

A blokk interpellált ebben a fura ügyben és ekkor történt az igazi szenzáció. Felállt Fokusházy alpolgármester és vártalanul bejelentette, hogy

„a tanács maga akarja tisztázni ezt az ügyet, tehát nem fogjuk úgy dobálni, mint a rendes interpellációkat szokás, nem fogunk csak egy szerűen válaszolni, hanem részletes jelentést készítenek, amelyet kivételesen ki fogunk nyomtatni és aztán mint valami rendes közgyűlési tárgyat, napirendre tesszük.

Ilyen formában azért majd mindenkinek módjában lesz: erről a kérdésről véleményét elmondani és ha bírószök akadnak, azok elveszik majd büntetésüket.

A Rákpa-pártnak mindenesetre kellenetlen ennek a kérdésnek fesszegetnie, még akkor is, ha kiderül, hogy Kosza teljesen tavol állt ettől a dologtól.

mert bizonyos körülmények mindenesetre, ha a széké ről egyáltalán bármilyen vonatkozásban áll is a váro s, amár Kosza egyrészt tisztességét meg a legáro labról sem érintette maga és interpelláció sem.

Egyesek előtt úgy látni fel a dolog, hogy az alpolgármester sietett a fopalgármester párt jait kellenetlen helyzetbe hozni, hogy tegyük meg is a Damokles kardját a kormányzó párt feje fölé, tehát,

Mindenesetre ilyen ügyekben sok függ a társalattól és a fő nagy városi indult döntés fontosságú lehet.

Mindenki azt várja, hogy mikor fogja Polgár házy a közgyűlés sziene előtt tett ígéretét bevalítani Bizony ennek a kérdésnek tárgyalása a mai napig késett, most azonban a *Polgár* értesülése szerint rövidesen elővesszük.

„Az alpolgármester utasította Barcan tanácsos t, hogy a jelentést készítsen el és aztán a tanács elé terjessze. A nagy munka a napok ban elhészült

és azonnal ki is nyomtatják az összes melléklettel együtt. A jelentés valóban nagyon részletes és minden körülményre kiterjed. Nagyenyole oldal tele írt teljes oldal, de természetesen a tanács előbb meg fogja egy kicsit rugni és csak a szükséges javítá sokról után fogják átadni a nagy nyilvánosságnak.

Az is érdekes, hogy

először a kisajátítási bizottság fog hivatalosan foglalkozni vele, amelynél ez lesz az első munkája.

Akadnak már többen a bizottsági tagok közül, akik szeretnek volna beülni az akták közé, de min dig elutasították őket azért, hogy

a részletes jelentést nemcsak a kisajátítá bi zottság tagjai fogják megkapni, hanem min den edesratya,

tehát nincs ok a türelmetlenségre. A kisajátító bizo tság különben még január első felében össze fogják létni, tehát ennek a kérdésnek tárgyalása nem há ródthatik sokáig.

Politikai körökben nagyon sokat beszélnek arról az ügyről és az esetnek ilyen alakjáról, nyilvános tárgyalásnak nagyon nagy jelentőséget tulajdonítanak. Egyesek azt tartják fontosnak, hogy azok, akik azt hiszik, hogy siba alatt lehet állítani nagy anyagi jelentőségű üzleteket, láthatják, hogy erre sor nem kerülhet, másrészt pedig a publikum előtt is dokumentálódik, hogy a demokratikus blokk élt telt gondolat örökösök a város anyagi érdeke és tisztessége fölött.

A főváros tanácsa érdekesen taktikázik az Üzemek ügyében

Az autonómia megvédésének felvetésével akarja az Üzemi vizsgálatokat elodáztatni

Amikor a közéleti választások eredményét napvilágra kerültek, a kormány nagyon számított arra, hogy a neki nem tetsző többség majd nem tud megfelelő iramot diktálni a Városlázán és így üggyelgés találat a felozalására. Ez nem következett be, sőt ellenkezőleg, az új törvényhatóság nagyon komolyan dolgozik és máris olyan jelentős eredményeket tud felmutatni, hogy még a legkényesebb felét is kioldótt.

Az autonómia védelmére az, ami összekovácsolta az egymással homlokegyenest ellenkező politikai felfogású feleket. Az autonómia nem enged megelégni a demokratikus blokk, de ugyanennyi valja még a Wolf-párt is.

Bípkák elkeseredetten látták, hogy a belügy-miniszter első rohama az autonómia ellen kudarcos végződött. Az üzemek akarta kiszolgáltatni egy ügyvezető szakértői bizottságnak, amelyben azonban az állam megbízottai játszottak volna a főszerepet. A kormány most már visszavonulót fúj, és annak a meghátrálásnak feltételül az volt az oka, hogy ebben a kérdésben a közzéadás minden pártján egyhangú elutasító álláspontot foglalt el.

A tanács most nagyon ügyesen taktikázik és így akarja használni a kedvező alkalmat arra, hogy a két veszekedő fél közül ő járjon jól.

Az üzemek körül sok minden nincs rendben, ezt elsősorban a demokratikus blokk hirdető, de természetesen arról most nem időszerű beszélni, amíg az állam nagyon károsodik a közös ellenőrző szerv mellett. A tanács tehát most azt íti az üzemek kérdését és az önkormányzat szervezettel akarja megvédeni az üzemeket nemcsak az állammal szemben, hanem úgy faragja a dolgokat, hogy az esetleg helyes intézkedések alapján halálra állt üzemek fenntartása mellett tétlenül az egyes bizottságokat.

Az a számítási, hogy az autonómia megvédésének fontossága annyira alkibiztos a bizottsági tagok éberségét, hogy csak azért, hogy az államnak ne paritizoznak, egyszerűen a megszűntetése itél üzemek további fenntartása mellett fogják határozni.

A területtel annál könnyűbe keresztülvinni, mint a szociálisták szívesen szkednűdűnek nekik, hiszen a közzéadás létszámítására benn van a szociálisták programjában. Mindenke ellenőre egy percere sem szabad megfélemlíteni arról, hogy nem lehet tovább társulni az a hatóságú üzemi politikát, amely igen sokszor teljesen föléltetésre konkurenciát csinál a logitím iparnak és kereskedelmének.

A Polgár egészen megbízhatatlan helyéről értesül, hogy a tanács a közeli napokban kilép az addigi zsebrésztársaságból és most már nyíltan kirontja a székét.

Megbízhatk Borvendégk Fércna, tanácsnokot, hogy a tanács álláspontját dolgozza ki az üzemek ügyében.

Valamennyi ügyosztály feloldozza a saját hatáskörébe tartozó üzemek delgát és a javaslatokat be-terjeszték Borvendéghez, aki szintén részletes előterjesztéssel fog lépni a nyilvánosság elé. Azt talán mondandúnak sem kell, hogy

a tanács egyetlen egy üzem megszűntetését sem fogja szó nélkül hagyni, hanem harcolni fog azoknak fennmaradásáért.

Az önkormányzat emberének az az álláspontja, hogy valóban visszautasítják a kormány beavatkozását a fővárosi privát dolgába, de ez nem azt jelenti, hogy most már fenntartás nélkül a tanács mellé állnak. Az üzemek felülvizsgálatára igenis szükség van, meg kell reformálni az egész üzemi rendszert, de ezt ne az állam csinálja meg, hanem majd meg-fogjuk csinálni mi magunk.

Az autonómia egyik ellenőrző szerve már működik a Beszkárnál, még pedig nagyon szép eredménynyal. A különböző élelmiszeli üzemeknél szintén ilyen alapon akarták megvizsgálni a múltat, hogy a jövő állítást meg lehessen jelölni, de ezt az akcióit elgáncsolta a tanács, mert nem akar beleszólást engedni olyan ügyekbe, amelyet addig maga intézett, és amelyből bizonyos haszna is volt. Egyszerre jogi formák közé bujnak.

A tanácsnak az volna a legkedvesebb, ha minden maradna a régiben.

Információink szerint, még az eddigi forma-borendezések sem akarnak változtatni. Ki fogják jelteni, hogy a közzéadás számára nem kell valami új rendelkezésmi bevezetkedést kitalálni, hanem az általa-ny viszonyok itt is megtéradnak. Legelőrebbben a részvényirtásosági forma mellett akarnak tétre szor-kozni, de védeni fogják a gázgyár és a villanyművek bevezetését is. Csúpan csak egy koncepcióra hajlandók.

Az egyes szervek hatásköré több tekintetben nincs egészen pontosan meghatározva. Ezt sürgetik most megválaszolni és az auto-

nómiauk több területet biztosítanak, mint a múltban volt.

Ez a megátszadzag, amellyel el szeretnék lúszni ezt a könyves históriát.

A demokratikus blokk egyelőre várakozó álláspontban van. Várja a tanács jelentését és ha kézen lesz, majd hozzá szól a kérdéshez. Annyi azonban

Klebelberg Kunó gróf kultuszminiszter most töltötte be ötvenedik életévét. Mellyel kulturpolitikai működésének huszonötödik évfordulója esik egybe. Ebből az alkalomból hatalmas Emlékkönyv hagyta el a sajtót, amelyben kétszáz tudósoknak, vagy egyetemi professzoroknak szövegt tanítványait vagy tisztelői átmutult. Nem ismerjük ennek az emlékkönyvnek a tartalmát, egészen bizonyos, hogy komoly történelmi szakfelek és precíz tudósok értékesek vannak benne.

A tudomány hódolata nem egészen köszörűben éri Klebelberg Kunó grófot, aki alig néhány nap előtt szükecsenek tartotta, hogy

igen fontos tudományegy igazságok haszná-velhetlenségét állapítja meg.

Megpedig nem is az arra egyedül illetékesek csak-lörök előtt, hanem a napi sajtónak abban a részében, amely régebben nem volt elkényeztetve minisz-terek írásaitól, de legkevésbé abban az irányban, hogy aktív miniszterek legnyilvános tudományos meggyőződéseiket általuk tették volna közzé. Klebel-berg Kunó gróf legutóbb Németországban, az egye-tem katedrájáról tartott előadást és, csodálatos módon, azokat a fontos megfigyeléseket, melyeket közöl-tett, nem tartotta szükségesnek az egyetlen kated-rájáról is hirdetni, inkább bízta azokat vidéki napilapok karácsonyi számaúra.

Mi nem akarunk foglalkozni azokkal a lehetőségekkel és jelölésekkel, melyek a miniszter közvet-tes karácsonyi cikkében foglaltak. A történel-írők: általában a maguk diagnózisait nem az események forrásainak közepén szokták megtenni, de óvatossá szoktak lenni abban a kérdésben is, hogy intézményeket leparentáljanak, vagy azokat túlértéknek jelentsék ki. Klebelberg Kunó gróf ezzel szemben

a parlamentarizmust halálra ítélt és abban a polgári társadalomnak az abszolút királyság ellen folytatott harcait látja. Mi úgy tudjuk, hogy igen egészséges parlamentarizmus van olyan államokban is, ahol abszolút királyság egyáltalán nincsenek. Így például

van parlamentarizmus Svédországban is, de van parlamentarizmus Amerikában és Franciaországban is.

Igen közelítő és rikkó példák vannak arra, hogy a parlamentarizmus egyáltalán nem az uralkodó és kormányzati elkönyvek a megfektetése és igen szemléltető példák mutatják, hogy az abszolút királyság meggyőződésével sem okvetlenül szükséges, hogy a többséggel szemben az esetlegesen megszer-zett kisebbséget vegye át az uralkod.

Az abszolútizmus ellenállása nem szükség-séppen a bolsevizmus, mert hiszen igen sok állam, és a leg hatalmasabb államok, éppen azért váltak hatalmasakká és erő-sekké, mert sem az abszolútizmus, sem a kisebbség.

bizonyos, hogy az autonómia úgy fogja megvédeni, hogy azért azon belül sem árnak fel semmiféle jogot. Az üzemek megreformálására sor kerül. A moderniz-álzat azonban nem az állam fogja elvégezni, hanem az önkormányzat különböző szervei.

Egész véletlenül magában a törvényhatóság-ny olyan kiváló szakemberek vannak, akik- nek tudására és tapasztalataira minden el- lehet bízni.

A tanács hiába próbál taktikázni, hiába játsza ki a közzéadás pártját és az államot egymással szemben és az azt hiszi, hogy ezzel a tanács hibáiról elterelte az ügyelmét. Ez az érdekes játék nem fog sikerrel vég-ződni. Amikor a kormány beavatkozásait már vissza-vérték a Városlázán, nekiklának az üzemek kérdése-nek megoldásához esetleg úgy, hogy az éppen a tá- adásnak jog legkevésbé tetszeni.

Hídrombolók

pel forradalmi és terrorizálós ültetvényekbe nem tudott beünni révenyülni.

A történelmi tehát nemcsak ott hibázott Klebel-berg Kunó gróthon, hogy gyors és élfaragkodott íleletet mondott és diagnózist a szervezetet oly álla-potában látta meg, amikor a tünetek még semmi komoly megállapításra alapot nem nyújtának, hanem ott is elvették, hogy komoly és jelentős tényezőket teljesen elmulasztott és a — hála Istennek

egészséges emberiségnek csak a beteges tüne-keit vette elszágotól alá

és ezekből a beteges fűtésekből akar olyan orvosot-ot rendelni, mely az egészséges szervezetet is tönkre teszi.

Hogy csak történelmről tévedésről van-e szó, vagy pedig Klebelberg Kunó grófot egyéb intenciók is vezették megállapításában, azzal nem kívánunk foglalkozni. Csak azt akarjuk megjósolni, hogy a politikai világnézetek mai harcának egyik legújlyo-sabb beteges tünete az, amely Klebelberg Kunó gróf cikkéből kiviráglik. Ezt a hibát nemcsak Kle-belberg Kunó gróf követte el és nemcsak azok kö-vetik el, akiknek esetleg az ilyen egyoldalú világ-szemlélet céljaik és terveik körébe váz, hanem saj-nos, találkoznunk ezzel a téves megítéléssel olyan helyeken is, amelyeknek érdekében úgy, hogy ezzel a beteges pszichóriással szemben, mely

folyan a forradalmaktól fél és a forradalmi megmozdulásokban látja a jövő irándját,

az egészséget, a józanságot hirdesse. Felismerje, hogy minden gazdasági és politikai krízis, minden háború nyomában és nélkülözhetetlen ugyanazok a tünetek felléptek, hogy a negyvenötvenes márciusi forradalomban éppen úgy felbőjtötte fejét a kom-munizmus, mint a francia polgári forradalom után a az emberi társadalom, a történelem, ezek között a kihágások között is

mindig egyenes úton haladt.

Ha a Szóchenyiek, Kemény Zeigmondok bele is kerül-tek a kérésbe, mely Klebelberg Kunó grófot is bántja, aki a könyvekből és tünetekből, a régi ál-lamtani elméletekből nem tud kiköszödni: mégis

fennmaradt — a híd, melyet Szóchenyi István megalapított

és amelyet Herceg Ferenc most szömbölnomán állí-tott be, ha nem is abban az értelemben, ahogy azt mi latjuk. Ennek a hídnak az alapköveit kell meg-erősíteni az ilyen válságos időkben, nem pedig akná-kat tenni a híd pillérei alá, nem egész ráépíteni a híd tartószerkezetét s

sem a költődés, nem a féltelen fantomjait el-hinteni a társadalomban.

Ez nem feladata a történelmi társulat elnökének, ez nem feladata a kultúra miniszterének és nem feladata egy oly kormány tagjának, mely ezidő-szint még a parlamenti többség vezetője alapsza a maga hatalmát.

Az újpesti

városlázán a „jobboldali erők”, ha kisebbségben is, de mégis koncentráltan vannak, ahogyan azt a kul-tuszminiszter is kívánja. Így például eddig még emlekmek sem jutott eszébe, hogy kiadom — keresztény-szocialista programmal szerepeljen. Újpesten amint a szocialista, hogy közzélták az ilyen jelítés szociálistáknak” nem igen van tere. Legutóbb mégis akadt egy városlázi, akinek ilyen ambíciói voltak. — A párt: én vagyok” mondhatta volna és a nagyban feleke, akiknek azonban nem sikerült nyaral hozni. Állt mondotta el ugyanezt legújabb parlamenti egy-szerre csak felharsant a szocialisták sorából a közbe-kiáltás:

— Sohse társadom, köllaga úr, nagyon jól emlé-keznék, hogy Ön volt a kommunizmus X. kerületének párttitkára.

— Ah, aká — kiáltották erre a demokrádiát, az újpesti keresztényszocialista pedig nyomban leült. Újpest ugyan nem nagy város, de a polgár vis-bev ugyanazok az alkotó elemek vannak meg, mint a kébörzs tengerben....

A megcenzurázott Munkácsy

Politika a Szépművészeti Múzeumban

(A Polgár tudósítójától.)

A Szépművészeti Múzeum modern képiarának egyik terme Munkácsy Mihály művészetének van szentelve. Az ábrát fenségos kis képalánya ez a terem, melyben hétről-hétre többszázszor fordulnak meg. Vannak ennek a teremnek külön vándorai, akik, ha útjuk a Városliget felé vezetni őket, legalább perekre betérnek ebbe a kis csarnokba, hogy ne nem felhőtlen gyönyörűséggel szemléljék a legnagyobb magyar festőművészek csodálatos lángelméjét. A vándorok meg-megállnak — ki tudja, hányadszor — egy-egy kép előtt, külön barátságát, bensős léli viszonyt költnek minden egyes festményrel s egyforma ábrát éreznek a hatalmas újtestamentumi kompozíciók előtt, ép úgy, mint a saját párizsi interieur előtt, vagy a polacsi lakóba bájos egyszerűsége láttán. A napfény, a virágok, a léli háborogás mestori megértésköltés, a tömegszenvadás, az egyéni tragédia egyformán belemarkol a Munkácsy-hívők lelkébe, de a kép tárgyától, témájától elvonakoztatva, minden szemlélőt egyformán megrendítenek Munkácsy fenséges, intím, himnikus vagy mélyseges eznel.

A Munkácsy-terem ábrátos vándorai legutóbb különböző változások lettek figyelmeztetők. A nagy-mester múzeumi hagyatékausk egyik leghatalmasabb képe, a bejárattól bal felé eső falon elhelyezett kompozíció volt. Az utolsó években erről a képről, bizonyára kitételek kezek, eltűntek a festmény címét. De a kép témája elég világosan elárulta, amit Munkácsy ismertető autójá is tudtak, hogy ez a hatalmas kompozíció — Munkácsy egyik legnagyobb reuké — a *Sztrájk*, a *munkások bérháradt ábrázolása*. A felirás nem hiányzott senkinek, hiszen a Munkácsy-képekhez, nem kell magyarul, a kép mindent elmond önmagától. Voltak, akik kisse csodálkoztak ezen a politikai elővizsgáztatosságon, hiszen a képtárlan még az a rendezés szempont sem érvényesült, melyet egyes reudóri háborúak, a kirakásokban elhelyezett ábrákra vonatkozóan kimondtak, a múzeumok akijait szemfellel, erkölcsrendészet névben nem lehet felbőszítse a *Munkácsy „Sztrájk”-ja bizonyára még a mai kiterjeszté jogmaggazat mellett sem állhatna arra, hogy bárki is lassadóra vagy forradalomra igazson.*

Legutóbb azonban még ennél is különösebb tapasztalatokat szerettek a múzeumban látogatók. Munkácsyunk ez a hatalmas vázma egész egyszerűen elvált a múzeum műtermétől és kisse bekönnök adott helyet. A múzeum igazgatósága bizonyára tudta, hogy eddig miért nem az újonnan kifüggesztött ké-

peket helyezte el a gondosan válogatott gyűjteményben és miért éppen a „Sztrájk” című képet itálta mellőlnak arra, hogy Munkácsy művészetét méltóan képviselje ebben a nagy-szerűen megválogatott, reprezentatív sorozatban. Hogy ezek után mégis ugyanez a sors érte Munkácsyunk ezt a képet, mint néhány kivétel nélküli szocialista képviselőt a parlamentben; ez érthetetlen rejtélyként lebeg minden műmőre előtt. Sajnos, Munkácsy korában még nem lehetett bajtársi egyesületek laborozásait, vagy az öredek magyarok egyesületek zászlószelvényei ünnepeit megfesteni, de az is lehet, hogy Munkácsy ma sen ezeket a falakat festené meg. Mégis különös volna, ha a múzeum ezt a cenzurát külön befolyásra lett volna képtelen gyakorolni és a jövőben művészetértárlati nagy-mesterek hagyatékát is alapvetően az ideológus politikai hangulat cenzurájának.

A Polgár rádiója

Vajlon a fájvédők az olaszok és törökök után ezennél „testvéreknek” fogják nevezni — frankokai is!

Utána kellene nézni, milyen intézkedéseket tartalmaz az idegen állam pártizmitóira a — hágal egyezmény?

Váltó, esek és hánglek; ezen a héten politikai vonatkozásban szerepeltek. Nem volna jó, ha ezen az alapon csinálnák meg a — kereskedelmi törvény reformját.

Bethlen István gróf, az elmúlt héten, a „rad-ványi sötét erdőben” vadászott. Ebből balladai homályból születek meg a miniszterelnök érdeklődéséül várt beszédének a gondolatai?

Klebelberg fennakadt azon, hogy külpolitizálás összefüvesztették a belpolitizálással. A févésdés azon alapult, hogy Klebelberget mindenki kultusz-miniszternek ismeri és senki sem tudja, hogy ő volna a — külügyminiszter.

Wolffek nem merik összehívni a nemzetgyűlést az árviz miatt. Pedig ké annak többségben a igy tudhatják hogy szavazás esetén — még az árviz is kénytelen meghajolni az átaratuk előtt...

Ügyeljen bevásárlásainál

védjegyünkre!

Magasan felel a dote, Szépen szól. Kévet főzni csakis FRANCK-hal lehet jőt!
P. 124 C. 36 T. — V. 4.

maival intőzik ma ennek a sokat szenvedett országának a sorát. A kormányzat egész tevékenységét ugyanis azt hirdeti, hogy a népek a sokmúlt existenciának kell lennie az államért, s a kormányzatért, nem pedig magyaföld. Hát az államhatalom mai vezetői — ha az állapotok meg nem javulnak — egy szomorú nap mégis csak kénytelenek lesznek rájönni, hogy legúras térben, államalkoto, s odós nép nélkül hogyan lehet egy államhatalom életben tartani. Az „jós bíró, marla” gazdasági elv alkalmazásával ugyanis a végén nem lesz többé senki, aki bírjon s marjon.

Az államhatalomnak — ha nem akarja az ösön-maga sirtját megírni — ma csak egyetlen fontos feladata lehet: hogy végre valahára szundlja a magán-gazdaságot. Enneküül még állom egyaránt a biztos ronlás felé halad.

Hírek a gazdasági világból

A magyar-országi csemperegálm kérdése ismét erősen aktuálissá vált. Hír szerint Gratz Gusztáv, az orra irányuló magyar törkvések ismert előharcosa legutóbb Moszkvába utazott, hogy a magyar-országi gazdasági együttműködés lehetőségeit meg-elapozza.

Egy legutóbbi kimutatás szerint az építőmunkásoknak mintegy 60 százaléka kívándorolt az idők során. Honnan fog az ország szakképzett építőmunkásokat szerezni, ha egyszer valóban megindul az építkezés.

A kormány látható busgalommal igyekszik segíteni az árvizáította földművesek. Vajlon miért nem tanusít egyszer hasonló busgalmat a kisipar és kiskereskedelem szánálása érdekében, melyen az utóbbi idők során nem egy pusztító árviz rázolt végig? Higgyék el a kormányzat urai, ide is elkölne egy kis segítség; hiszen ha máshán nem is, de a kormánybiztosokban sála sines hiány nálunk.

Az iparvezetők memorandumban fognak ill-takozni a Levéto-egyesülettel kapcsolatos különféle visszasszúgokkal szemben, melyek a műhelyek munkafegyelmét nagymértékben veszélyeztetik.

Bud pénzügyminiszter legutóbb egy bécsi lapban kijelentette, hogy a közeljövőben le fogja szálítani a akor kincstári haszonrészadását. Tiszto-leffel ké-melők, miért érzik ezről a Lajtán túl előbb tudomással bírti, mint itt nálunk?

KÖZGAZDASÁG

Aki bírja, marja...

Valamikor a világháború kösége táján rompitette világga Hindenburg azt a szálloigévé vált proféciját, hogy a nagy háborút az fogja megnyerni, aki jobban gyári idegekkel. A következőkben ugyan nem egészen teljesült Hindenburg proféciját, mert hiszen a világháború sorsát végeredményben Amerika döntötte el, mindazonáltal a magyar pénzügyi kormányzat, ahogy a jelek mutatják, egyszerűen azt a szofizmat akarja most alkalmazni a véget érni nem akaró magyar gazdasági krízisre. A pénzügyi kormányzat, s maga Bethlen miniszterelnök szálárdan meg van róla gyozódva, hogy a kellen megállapított pénzügyi és politikai eszközök építéslal fogják meg-úszni a mostani szomorú időköt, s mindössze idegek kérdése, hogy az előbb-utóbb bizon elkávezték jobb viszonyokat elérhessük.

Hát ez ugyan egy kisse sovány vigasz, de mind-méreteg humánusabb valami, mint Kollay Tibornak, a volt pénzügyminiszternek, ama többször hangzatosított nézete a gazdasági krízissel kapcsolato-

sán, hogy „add hulljon csak a férgese”. Azóta ugyanis egészen varázslatú olyan terebölők is kitédtek a gazdasági életből, melyekről korábbal előbb aligba merete volna valaki a férgeséget feltételezni. Így hát a kormányzat utóbb egy kisse óvatossabbá vált a várakozásának meggyezvegezésében s most — szerinte — egyszerűen az idegek kérdése a jobb idők kívánása, meg azután a kellő megalapozottság.

Egész-szerű vélemények szerint ugyan az állam legfőbb áttikai feladata a gyenge egyedek megvédelmezése a hatalmasabbak túlkapasál ellenében. A mai államkormányzat azonban egyszerűen megtagadja a gyengek létezési jogát, mikor csak az erős idegek számára kicánja feltartani a boldogulási lehetőséget. Ezek szerint tehát a nagy halak egyszerűen lakmározóak csak fél nyugodtan a kis halakat, s a végen pedig szállyanak egymással bírka. A kormányzat pedig a maga szándék páholyából fogja végig-nyörkődni a küzdelmet.

Szánte csodálatos, hogy micsoda felsőseges meg-

VIII, Rákóczi út 63 (Tabarin épület) Tel. J. 124-91

SZEKERES

Szönyeg-, gyapjú- és pamutárúk kötött-árúk legolcsóbb bevásárlási forrása. — Full-Overek, mellények, garnitúrák és kabátok óriási választékban. — Eladás napphan és kicsinyben!

SZEKERES

Rákóczi út 63 (Tabarin épület) Telefon: J. 124-91

SHINHAZ

* **Riviera.** Január első felének legnevezetesebb művészdátuma január 11-ike lesz, amikor a *Renaissance Színház* bemutatja *Molnár Ferenc* új színdarabját, a *Riviera*-t. A legjobb Molnár-darabot, mindentől eltekintve, páratlan érdeklődés öltö meg, már azért is, mert Bécsben, Reinhardt színházában oly hatalmas sikert aratott, hogy a bemutató óta enszite játszóak, ami ezen a színpadon még nem történt meg. A budapesti előadást, mint a bécsi is, Reinhardt rendezi, és így természetesen úgy belső, mint külső megjelenésében, teljes hasonlóságra lesz a bécsinek. A próbákat Reinhardt megkezdte, és átcímre első hetére várunk. *Bárdos Artúr* igazgató vezeti Reinhardt rendezői példányának utasításai alapján, a díszletek pedig szintén bécsmintára készülnek a *Renaissance* műhelyeiben. Néhány nap múlva *Bárdos Artúr* rendező társaság kap maga mellé *Molnár Ferenc* személyében, aki közvetlenül újév után Budapestre lesz. A főszerepeket *Makay Margit*, *Somlay Artúr*, *Taraj Ferenc*, *Moklány Zoltán*, *Sebestény Ilona*, *Forgács Anna*, *Sugár, Bacsnányi, Bodnár, Lengyel* és *Nagy Gyula* játszóak.

* A **Belvárosi Színház** legközelebb bemutatja *Denys Amel* francia írók, X. Y. úr és neje (Mr. & Mme Un Tel) című vígjátékát, *Szabó Gyula* fordításában. A főszerepeket *Gellért Lajos*, *Simonyi Mária* és *Pöldényi Alakitták*. A darab házasági komédia. Mr. X. nejét elhívják egy másik úr és a férj a darab folyamán visszahívják a hűtlen asszonyt.

* A **Magyar Színház** legközelebbi újonsága *Fodor Lászlónak*, a kislány fiatal írók, *Dr. Szabó Juci* c. darabjában, melyben először lép fel újrászerepeltetés óta *T. Forray Rózsa*.

* A **Vigszínház** a jövő hónapban mutatja be *Szenes Béla* új vígjátékát. A darab címe *„de alov ferj”*, tartalma dióhéjban: a férinek harca, aki Amerikából érkezik, csodákat mesél egy asszonynál, akivel ott ismerkedett meg. A férj az elbeszélés hatására alatt beloszeret az ismeretlen asszonyba, akitől végül is kiderül, hogy a saját felesége.

* „Terensin”. A **Fővárosi Operettszínház** bemutatja a *Pompadour* szövegírói, *Willem és Schaner* ismét történelmi témához nyúltak szerencsés kézzel. Napoleon alakját és korát vitték színpadra, a

nagy asszár emelkedésének, történetének háttérben állják vezér Terensinak emelkedést kis énekéséből innepelt divává és vele együtt tesznek rangra, vagytonra, hatalomra a többiek is, a történelmi tények némi kis korrekcióira áru. *Strauss Oszkár* ízléses, némely részben népszerűsre is hivatott zenével adott színt a vékonykán eszregedező történetnek, de ezek a színek már nem a régi Strauss Oszkár meleg, sokszínű, könnyed kézzel tartott palétájáról származnak. Valami fáradság, az akarárs kényserű érzése csendül át ezen a muzikán, igaz, hogy néhány péce a zenének a nagy sikerre moterét mutatja és ezek fogják megbizni a „Terensin” sikerét is. Az előadás világító fénye, középpontja, feljethetetlen élménye természetesen *Fedák Sári* alakítása. Ennek az alakításnak a legaprólékosabb finomsággal kidolgozott beállításával megint megmutatta ez a kivételes művész, hogy hozzá hasonló tehetsége kevés van a magyar színpadnak, az ő szerepében egy sem. Mellette *Honthly Hanna* behízelgő agyvénye, charmeja, tanudása hódított, *Tolnay* szépen éneklő, egyre nagyobb kvalitásokat mutató bonviván, *Zahonyi Napoleon* szerepében gyönyörű férfiasságának fogyerével küzdött győtesen a sikerért, melyben nagy része van *Halmay* mulatságos borbélylogényének és *Ujváry* hercegnének is. *Szabolcs Ernő* öleles rendezése, *Málnay* díszletei, *Furagó* kosztümjei és *Erdélyi Géza* ízlésesen és decenszen beállított tánci követelnek meg említtést a bemutató beszámolójában, melynek sikerét rongtet újradás, taps és kihívás pecsételte meg.

* **Heltai Jenő** vígjáték-ciklusa — vasárnap délután. A *Vigszínházban* vasárnap délután az *Aratók és dírcok* (I. *Monasztéri*, II. *As orvos és a hadd*, III. *Karácsonyi vers*) szerepel a műsorban. Morsékelt helyárk.

* X. Y. úr és neje. Premier jövő szombaton a **Belvárosi Színházban**.

* **Mlénk az élszaka.** (Budapest szeszenciája. — A Magyar Színház legnagyobb sikere.) Hét előadás, hét

táblás haz. „*Mlénk az élszaka*” a legjobb színház, a legjobb darab, a legnagyobb színház vonzerő. Az előadás oly szép, hogy a legkönyvebb igényeket is túlszárnyalja. *Titkos, Törzs, Csorlos* nagyok hármasa vezet. Legközelebbi előadások: csütörtök, szombat, vasárnap, hótfő.

* „**Mária**” — Lengyel Menyhért nagyhatású darabja a **Belvárosi Színházban**.

* **Ihat szer keser egy szerzőt.** Pirandello világhíru színjátéka a **Vigszínházban** legközelebb szombaton és vasárnap kerül szíre.

* X. Y. úr és neje. Premier jövő szombaton a **Belvárosi Színházban**.

* **Gál Franciska** a **Marlában** — ma és minden este a **Renaissance Színházban**.

* A **Terensin** heti előadásaira minden jegy elővetelben elkelt. A **Fővárosi Operettszínház** pézstárai már a jövő heti előadások jegyelt árusítják.

POLGÁRI SZERVEZKEDÉS

Mi ujság a pártkörökben?

— Szilveszter demokrata körökben. Az év utolsó napját vígan és bizakodóan innepelték meg a főváros demokrata köröi is, abban a reményben, hogy az új esztendő meghozza a főváros lakosságának azt a harmoniált, egyetértést, munkakalmat, a megélhetési viszonyoknak ama javulását, amelyre évek óta hiába várunk: Az összes demokrata körökben társasvacsora, majd reggelig tartó tánc búcsúztatta az ő és köszöntötte az új esztendőt, éjfélt után pedig mindentűt változatos műsorú előadások járultak hozzá a hangulat emeléséhez. A *Központi Demokrata Körben* *Breuer* Erzsike hegudművésznő, *Szász Renő* operatékész, *Szentiványi Kálmán*, a *Royal Orfeum* tagja, *Szász Ila*, az *Apollo-kabór* tagja, *Ferenecy Károly*, a *Városi Színház* művésze és *Falus Margit* operatékész szórakoztatták a helyiségeket zsűfölassig megtöltött közönséget, melynek sorában természetesen ott volt *Váczonyi Vilmos* is. Efelőkr a zene tust hűzött és a közönség pereokk innepelte a Vezérlő felcsörgést. A *Lipótvárosi Demokrata Kör* új helyiségében a *Lipótvárosi színház* volt jelen *Szilveszter* éjjelén és innepelte a helyiség megerősítését, dr. *Gál Jenő* elnököt, *Itt Augustin Ducz* zongoraművésznő, *Róth Miklós* hegudművésznő, *Hoffer Ági* énekesnő, *Foragó Sári* és *Szentiványi Kálmán* szerepelték a programon. A *Belső Erzsébetvárosi Demokrata Körben* 400 főnyi közönség tapsolt *Gözlöy Nándor*, *Szentiványi Kálmán* mótáinak, és *Beck Ilonka* táncának. Efelőkr *Vámos Henrik* elnök és *Dr. Fodor József* főtitkár üdvözölték *Kreiser Jenő* elnököt. Az *Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Kör* szilveszteri programját *Kende Mária*, *Radó Sándor* és *Nádossy Magda* alkották, míg a *Jószéfvárosi (XVII.) Demokrata Körben* *Fekyó Emil*, *Radó Sándor* és *Sándor Stefi* gondoskodtak a jó hangulatról. A *Jószéfvárosi (XVIII.) Demokrata Kör* *Kovacs Lily*, *Várny László*, *Német Margit* és *Dán Norbert* vonultatta fel, a *Borosszéki Demokrata Körben* pedig a programon kívül még tómbola és sütségtverseny is volt, akár csak a *Ferenecvárosi Belső Demokrata Körben* is. Jókévd, bizakodó jellemezték *Szilveszter* apó búcsúestjét és erre a jókévdre a demokrata köröknek annál több joguk van, minthogy ők nemcsak várják a boldogabb időköt, hanem közre is működnek annak megerősítésén.

— A XVIII. választókerület bizottsági tagjaiak *Hajdu Marcel* dr., *Zombor Géza* és *Zimmermann Dező* január 14. csütörtökön este 8 órákor moondanak beszámolót a XVIII. ker. Demokrata Kör helyiségeiben.

— A XVIII. választókerület Demokrata Köre december 29-én *Zombor Géza* elnökele alatt ülést tartott, *Zimmermann Dező* ügyvezető elnök részletes jelentést a szervezet érrendetes működéséről, tudomásul vették. Fontos megbeszélések folytak általános adóügyekben, valamint a *kémszerkesztésen* behajlásánál mutatkozó viesszágok elleni teendő intézkedések tárgyában.

— Megnyílt a *Lipótvárosi Demokrata Kör* új helyisége. Szilveszter éjszakaiján megnyílt a főváros legnagyobb, legzsebb demokrata körhelyisége, a *Lipótvárosi Demokrata Kör*. A *Falk Miksa* uca 1. számú házában, *Madvassy-Beck Gyula* báró volt lakásában helyezkedett el a kör oly ízlésesen, sőt luxus-

sal berendezett termékben, aminőkkel egyetlen fővárosi politikai vagy társadalmi klub sem dicsekedhetik. Hatalmas márványlépcső vezet az ucaórol az első emeleten lévő helyisége, ahol impozáns méretű hall, ebédlő, társalgók, színházterom kedves miniatűr-színháddal, játékszobák, olvasó, káddal tussal és mosdókkal berendezett fürdőszoba áll a tagok rendelkezésére. Ez a hatalmas helyiség alkalmas arra, hogy benne így a belső, mint a külső *Lipótvárosi demokrata polgársága* kellemes otthonra találjon.

— **Gál Jenő** üdvözlése. Péntek délelőn 1 órákor a *Lipótvárosi Demokrata Kör* 50 tagú küldöttsége joelent meg *Gál Jenő* dr.-nál, a kör elnökénél, hogy az új év alkalmból üdvözölje. *Dr. Herzfeld Sámuel* tartotta az üdvözlő beszédet, melyben rámutatott annak a nagy jelentőségére, hogy a kör új helyisége immár méreténél fogva alkalmas arra, hogy az egész *Lipótváros demokrata polgársága* otthonosuljon a phénész óráiban. Ez pedig annak a oóldatás munkásságának eredménye, melyet *Gál Jenő* dr. átvizsgálta óta felt k a demokrata eszmék szorgalmazásában. *Gál Jenő* dr. válaszában köszöntött mondot a tagokközönség jóleső megnyilvánulásáért. A főváros minden kerületében külön úpuszt képviseli. A fővárosnak sajtószertű fejlődése horta magyará, hogy az országos szallom, az országos polgári front nem alakulhatott ki. Más az ismertetője a *Terész*, más a *József*, és más a *Ferenecvárosnak*, végül más a *Lipótváros* jelöltsége vonása. A *Lipótváros* lakossága évekköl ezeltt égyáltalán nem volt demokratikus, sőt a városrészt ismert „*Faubourg St. Leonold*” jelentette az urhatnám polgár fogalmát. Amikor 15 évvel ezelőt zászlót bontott a *Lipótváros* kelles közepén csak gnynt és lekiességlyő mosolyt látott de ma már a *Lipótvárosban* van a főváros egyik legnagyobb demokrata szervezete. Mi a szabadságt fronttal való megerősítés héréksznik, hogy egyittes erővel küzdjék le végleg a kurzus kilengését. Azt, hogy a mi agitációnk nem hatástalan, mutatja a lerutottól lipótvárosi plébános választás, amikor annak ellenére, hogy közeljünk csak igen keveseknek volt ebben a kérdésben szavazati joguk, mégis vereséget szenvedtek a széles kurzuszták. A *Lipótvárosban* az összes progresszív elem bekapcsolása a feladatunk és minden személyi győnlőkédés kikapcsolásával a megerősítés, a kiegyensúlyozás gondolatát épöljük. Sülyt helyezünk arra, hogy akiket ideig-óraig a politika utvezetői távolítottak a mozgalmunktól, elfoglalják az öket megillető helyet és így megerősített front legyen berehételten véra a demokratizációnak.

— **Hajdu Marcel** üdvözlése. A *Jószéfváros XVII., XVIII., XIX. választókerület* demokrata körének küldöttséggel pénteken délelőt dr. *Weiler Ernő*, *Zimmermann Dező* és dr. *Károcsy Zoltán* körrelökök vezetésével felkeresték dr. *Hajdu Marcelt*, a *Jószéfvárosi demokrata párt* népszerű elnökét és biztostották őt az újv alkalmból igaz szeretetükröl és rendelkezhetlen ragaszkodásükröl.

Felelős szerkesztő: **Dr. Hajdu Marcel**
 Felelős kiadó: **Zombor Géza**
 Kiadóatlajdonos:
 Dr. Hajdu Marcel.
 Csemevezető: **Puskás István**.

RisKomédia 3 bohózat
 ROTT és STEINHARDT feljegyzései
 VI. Révay uca 13 — Kezdés 8 órákor — Telefon: 14-22

Külföldi illatszerek és kozmetikai különlegességek
 BALASSA HUNGARIA
 DROGERIA Budapest.
 VIII. József körút 13

Schaumburg-Lippe
 HERCEGI UDV. PINCE
Villány
 Régi évjáratú pezsgők és palackborok

Fővárosi Autóüzem
 Nyilvános benzintöltő-állomások:
 Szabadság tér, Baross tér
 Előrendelői üzem. Kristályútca. Teljes napi. Olcsó napj. ár.
 Benzín csoklikártyák: 100, 300 és 400 literrre. Legkisebb
 műveletű 1, 2 és 4 kg-os plomblát kánnakban eredeti autójárok
 Központi iroda: V, Erzsébet tér 14. szám
 Eredeti autójárok!

Angol autópneumatik
 magyarországi egyedárusítója
 Kiváló minőség! Garancia szegélyektől ellent. Képpenért
 16.000 km. tömbölert 1 év
 Központi iroda:
 V, Erzsébet tér 14. Telefon: 99-44